

בעל נעשה שליח להתרת נדרי אשתו

א. נדרים ח' ב' רבינא הוה לה נדרא לדביתהו אתא לקמיה דרב אשי אמר ליה בעל מהו שיעשה שליח לחרטת אשתו אמר ליה אי מכנפיין אין, אי לא לא.

והנה ה' מעשה באחד שרצה להיות שליח להתיר נדרי אשתו ובא לבית מדרש והרי אם נעשה שליח להתיר נדרי אשתו מהני רק במכנפי כמבואר בנדרים ח' ב', והיו שם ג' במקום אחד, אבל **רבנו זללה"ה** בעל אילת השחר אמר דאפשר דבעינן מכנפיין דוקא לדין, וע"כ אמר שימתין עד ער"ה שאז בלא"ה יושבים

להתיר נדרים וזה חשיב מכנפי, ושוב שמעתי מכב' הגר"נ **קרליץ** זללה"ה שא"צ מכנפיין לדין דוקא וכל שאינו מקבצם שפיר דמי, ולכאוי משמע כן בר"ן שהחשש שמחמת הטירחא יוסיף בחרטתה ומשמע שהיה צריך לטרוח לאוספם, ושו"ר באילת השחר שדן בזה וכ' שמל' הרמב"ם בפ"ו מהל' שבעות משמע שהעיקר שלא יאספם.

ב. והנה בכריתות י"ג ב' אי' רב אחא דהוצל

הוה נידרא עלה דביתהו אתא לקמיה דרב אשי א"ל זיל האידנא ותא למחר דרב לא מוקי אמורא עליה מיומא טבא לחבריה משום שכרות, והיינו שמעשה זה היה ביו"ט,

וכפי הנראה שהיה לצורך יו"ט שנמתירין נדרים בשבת לצורך השבת כמבואר בשבת קנ"ז א', ולא רצה להתיר משום חשש שכרות.

והנה לכא' היה משמע שכוונת הגמ' שהיה נדר על אשתו ובא להתיר את נדר אשתו בשליחותה.

אבל ברש"י פי' "נדרא עלה דביתהו שלא ליהנות הימנה", וא"כ יש לפרש שלא היה זה נדר של אשתו אלא נדר שלו שהוא נדר שלא להנות ממנה.

וכ"כ בפ"י ר' גרשום כ' אתא לקמיה דרב אשי להתיר לו נדרו וזו טוב הוה, ולשונו להתיר לו נדרו משמע שהנדר היה של רב אחא ולא של אשתו.

וגם ע' בשאלות דרב אחאי שאילתא פ"א שהביא גמ' זו רב אחא דהוצל הוה ליה למשריא נדריה, ולא הזכיר כלל את אשתו.

ואפשר שכך היתה גם גי' ר' גרשום, אבל ברש"י שכי' שנדר ממנה משמע שגרס כמו גירסתנו וא"כ לא פי' שהיה נדר של אשתו ובא להתיר בשליחותה, ואפשר שהל' "הוה נידרא עלה דביתהו", משמע נדר שלו על אשתו.

אבל ה' אפ"ל דאילו היה בא להתיר נדרי אשתו הרי מבואר בנדרים ח' ב' שאפשר לבעל להעשות שליח לזה רק אם מכנפי וא"כ צ"ל שהיו שם ג' מכנפי, אבל אם צריך מכנפי לדין הרי לא יתכן שהיה כן ביו"ט כמבואר בשו"ע חו"מ סי' ה' שאסור לדון בשבת ויו"ט, וא"כ איך סבר לבא להתיר את הנדר הרי לא יתכן שהיו מכנפי, וע"כ צריך לפ' דלא איירי בנדר של אשתו אלא בנדר שלו.

וה' אפ"ל דמשכח"ל מכנפי ביו"ט כגון שישבו כבר להתרת נדרים אחרת שהיה לצורך יו"ט.

ג. והנה אמרתי כ"ז לכב' **רבנו הגר"ד** לנדו ואמר דמשכחת עוד אופן שב"ד יושבים בשבת ויו"ט, דהנה עד אחד נאמן באיסורים אבל נגד איתחזק צריך ב' עדים, ומבואר במשובב נתיבות סי' ל"ח שצריך שיעידו בפני ב"ד, וחלק על ד' הנתה"מ שם שא"צ בפני ב"ד, ויש לדון אם ב"ד זה מותר בשבת ויו"ט, ואמר שיש להוכיח מעירובין ל"ה ב' דאי' גבי עירוב שספק נטמא מבעו"י ספק נטמא משחשיכה "רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו הכא בשתי כיתי עדים עסקינן אחת אומרת מבעוד יום נטמאה ואחת אומרת משחשיכה, והרי להקצה"ח צריך שיעידו בפני ב"ד ומכוח שאפשר לעשות ב"ד לצורך קבלת עדות באיסורים בדבר שאיתחזק, וא"כ אפשר להעמיד שישבו ב"ד לצורך קבלת עדות בדבר שבאיסורים, אלא שאמר שאפשר שאין להוכיח מהגמ' הנ"ל על כל איסורים אלא רק באופן שבלא קבלת עדות לא יהא לו עירוב עכ"ד.

אולם באמת ואין מסתבר שהיה סבור שהיו מכנפי להתיר נדרים אחרים, וביותר שכיון שאמר לו שאסור משום שכרות א"כ בודאי שלא היו מקובצים לדון בדיני התרת נדרים, וא"כ תיפול"ל שא"א להתיר משום דלא מכנפי, וא"כ אפשר שזה ההכרח של רש"י לפ' דלא איירי בנדר של אשתו אלא בנדר שלו ובזה א"צ מכנפי.

ד. והנה יחיד מומחה מתיר נדר ביחיד וא"כ אפשר דרב אשי שבא להתיר אצלו משום ינחיד מומחה וא"כ א"צ לקבץ ב"ד, אבל ע' בר"ן נדרים ע"ח ב' שהאריך אם מומחה היינו סמוך או רב מובהק, ואם סמוך הרי לא היתה סמיכה בבבל, אבל אם מומחה הוא רב מובהק הרי אפשר להעמיד שרב אשי התיר משום יחיד מומחה, וא"כ ה' אפשר להעמיד בנדרי אשתו וא"צ מכנפי משום שהיה מתיר לבדו.

ה. ובס' תוספת ירושלים יו"ד סי' רכ"ח כ' "אי' בירושלמי סוטה (פ"ח ה"ה) דשתויי יין אסור בהתרת נדרים ובגמ' עירובין דף ס"ד פשוט שהוא בכלל הוראה ע"ש, וצ"ע לפמ"ש בתומים בחו"מ סי' ז' הטעם דשתויי יין מותרין בדיני ממונות משום דצריך שלשה ע"ש והא לנדרים הוא ג"כ בשלשה".

והנה לכא' מפורש כן בגמ' כריתות שהתרת נדרים אסור בשתויי יין ולכן לא רצה להתיר עד למחר, ולכא' ק' גם ע"ז הרי בשלשה אין חסרון של שתויי יין לפ"ד התומים, ואם איירי שרב אשי היה מתיר כיחיד מומחה היה מיושב, וגם הגמ' בעירובין איירי ברבן גמליאל שיה יחיד מומחה, וגם את ד' הירושלמי בסוטה ששתוי יין א"י להתיר נדרים אפשר להעמיד ביחיד מומחה.

אך הרי מקור הדין דבעינן מכנפי הוא בנדרים ח' ב' רבינא הו"ל נדרא לדביתהו אתא לקמי' דרב אשי א"ל בעל מהו שיעשה שליח לחרטת אשתו א"ל אי מכנפין אין אי לא לא, ומבואר שרב אאשי עצמו לא התיר משום יחיד מומחה.

ו. והר"ן הביא בשם תו' שכל אדם יכול לעשות שליח ורק בבעל חששו שמא יוסיף על חרטתו ובוזה חילקו שאם לא מיכנפי וצריך לטרוח לאספם יש יותר לחוש שיוסיף בחרטתה, וברא"ש כי דחיישי' שהאשה אינה רוצה שיתפרסם נדרה, ואדעתא דהכי לא נתחרטה, ובוזה חילקו שאם צריך לאספם יותר מתפרסם ואם א"צ לאספם מותר, ונפ"מ שלהרא"ש אם מסכמת שיהיה שליח ויאסוף אותם להתרה מהני וכ"כ הש"ך בס"י רל"ד ס"ק ע"א בשם הלבוש, ולד' התו' לא, וע"ש ב"ח שני דלא מהני גם כשהיא מסכמת, ואם מהני כשהיא מסכמת אפשר להעמיד כן את הגמ' דאירי שהיתה מסכמת. וא"כ לפ"ז שוב אין הכרח לפ' שלא היה זה נדר של אשתו. ז. שמעתי בשם הגר"י יחזקאל ברטלר זללה"ה גבי התרת נדרי אשתו באופן שלא היו מכנפי, ואמר שיאספו שלשה ויכתבו לו פרוזבול אף שלא היה שמיטה מ"מ אפשר לכתוב פרוזבול בכל זמן על החובות שיש לו עד עתה, ואח"כ חשיב מכנפי ויכולים להתיר נדרי אשתו.

ואגב, החזו"א סיפר לאאמו"ר זללה"ה שהגאון על בעל זכר יצחק שאמר שיעור ורצה לחדש שפרוזבול נכתב רק בסוף שמיטה ולא קודם, והחזו"א אמר לו שיש להוכיח לא כן ממשנה במו"ק פרק ב' דף י"ח עמ' ב' שכותבים פרוזבול בחול המועד, והרי חול המועד אינו בסוף שביעית, וא"כ ה"נ שאפשר לכתוב פרוזבול גם בשנה חמישית.

טומאת מת במלחמה

ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב [לא ח] ובטעמא דקרא פ' מטות תמה על תרגום יונתן שפנחס הרג את בלעם בידו והרי היה כהן, ואיך נטמא לו.

והנה בס' שמואל (ב כ"ג כ"א) גבי בניהו בן יהוידע "והוא הכה את איש מצרי... ויגזול את החנית מיד המצרי ויהרגהו בחניתו", וכתב שם הרד"ק "ואע"פ שהיה בניהו כהן ואסור להטמא למתים, להלחם באויבי ד' הוא מצוה כשצוה הקב"ה להלחם בשבעה גוים ובשאר האומות המצרות לישראל לא חלק בין כהנים לישראל וכן צוה להיות כהן משוח מלחמה ולהכנס עם ישראל למלחמה, והנה פנחס טמא עצמו למצוה כשהרג זמרי וכזבי וכן הלך למלחמת מדין עם ישראל", ומבואר חידוש גדול שמותר לכהן ליטמא ולהרוג במלחמה ומה"ט נמי היה מותר לבניהו להרוג את המצרי.

ובזה מיושב מה שהרג שמואל שהיה נזיר את אגג בידו. אך ק' בהא דאי' בנזיר ד: ד ומנלן דאיטמי (שמשון) למתים אילימא מדכתיב בלחי החמור הכיתי אלף איש דילמא גרוי גרי בהו ולא נגע בהו, אלא מהכא ויד מהם שלשים איש ויקח את חליצותם, דילמא אשלחינן ברישא והדר קטלינן, ויד ויקח כתיב, ודילמא גוססין שוינן, אלא גמרא גמירי לה, ואי נימא דבמלחמה מותר גם לכהן ונזיר ליטמא, א"כ מה הוכיחו דמותר לנזיר שמשון ליטמאות הא כל כהן ונזיר מותר ליטמאות באופן זה, ושור"ר בפ"י רד"ק

לשופטים י"ד י"ט על הך קרא דויך מהם שלשים איש "קבלו רז"ל כי מותר היה לו ליטמא למתים... או נוכל לומר כי היה נזהר מלהטמא למת אלא במקום מצוה והמלחמה בפלשתים מצוה היתה להלחם בהם ולהושיע את ישראל מידם ומד' היה הכל כמו שכתוב כי מד' הוא והנה קבלו רז"ל כי נזיר מטמא למת מצוה", ונמצא דאה"נ דאין ראייה מהך קרא כיון דהותר לצורך מצוה, וי"ל לפ"ז דהא דמסיק בגמ' אלא גמרא גמירי לה אינו כמש"כ התוס' דגמרי דנטמא להם וממילא מוכח דמותר לנזיר שמשון ליטמא למתים אלא גמרא גמירי לה דמותר לנזיר שמשון ליטמא למתים וכמש"כ הרמב"ם בפ"ג הי"ג, וכ"נ גם בל' הרד"ק שם.

ליקוטים יקרים – דף היומי

דף קכ"ז ב' ונשכר אצל בעל הבית אחד בדרום שלש שנים ערב יוה"כ אמר לו תן לי שכרי כו' אמר לו אין לי כו', לאחר הרגל נטל בעה"ב שכרו בידו ועמו משוי ג' חמורים אחד של מאכל ואחד של משתה ואחד של מיני מגדים הולך לו לביתו כו' וע' בהגהות מהריעב"ץ דאף שהביא לו תוספת על שכרו משום שעייב לו את שכרו אין בזה משום אגר נטר, וצ"ב, והנה ע' בב"י יו"ד ס' ק"ס בשם ר' אליעזר מטוך שעל שכר שכיר אין איסור ריבית אלא שבב"י האריך שאין הלכה כן, ולפי ד' ר' אליעזר מטוך א"ש, וע' בחת"ס.

בגמ' שמא פרקמטיא בזול כו' ע' בשפ"א שנתקשה איך היה מותר לעשות כן וע"כ שהיה קודם הזמן, אבל בשו"ע הגר"ז כי שמדת חסידות גם קודם הזמן לשמור את המעות שיהא לו ליתן שכר שכיר, ולזה י"ל דכיון שהיה בזול ע"כ קנה, ולפ"ז מבואר שיש לדון לכף זכות גם לענין מדת חסידות. והרי לכא' ק' שיתן לו את הפרקמטיא עצמה ופי' שזה היה אותם בהמה וכרים וכסתות ששאלו אח"כ ואח"כ הרי אמר לו שהקדיש וע' מהרש"א ועמשי"כ בצה"ל ב"ק אם צריך להפסיד מנכסיו משום מצוה שבין אדם לחבירו דאפשר דהוי כמו שאינו חייב להפסיד מנכסיו להשבת אבידה.

וני' דהנה בב"מ ל' ע"א והתעלמות פעמים שאתה מתעלם ופעמים שאי אתה מתעלם הא כיצד היה כהן והוא בבית הקברות או שהיה זקן ואינה לפי כבודו או שהיתה מלאכה שלו מרובה משל חבירו לכך נאמר והתעלמת מהם, וע' בסנהדרין דף י"ח דכמו כן פטור להעיד לחבירו כשאינו לפי כבודו, ומבואר דאין זה רק דין באבידה, אלא כל מצוה לחבירו א"צ לבזבז מכבודו או ממנו, ולפ"ז ה"נ יומו תתן שכרו א"צ להפסיד עליה ממון מלבד מה שחייב לו ככל מצוה שבין אדם לחבירו שא"צ להפסיד עליה ממון, והרי באבידה פטור גם מלאו דלא תוכל להתעלם, וה"נ כאן יהא פטור גם מלאו דלא תלן כשיש הפסד.

וברמ"א יו"ד ס' של"ד סעיף מ"ח כי דאף שצריך למחות בעוברי עבירה אבל א"צ להפסיד מחמת זה מעות, וע"ש בבאור הגר"א, ולהנ"ל אולי י"ל דמצוה למחות הוא משום הוכיח תוכיח, והיינו ג"כ כעין מצוה לחבירו להפרישו מאיסור, וא"צ להפסיד ממון מחמת זה וי"ל.